

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політичних інститутів і процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН СНД

Освітня програма **Політологія :**
другий (магістерський) рівень

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета та цілі курсу.
4. Результати навчання (компетентності).
5. Організація навчання курсу.
6. Система оцінювання курсу.
7. Політика курсу.
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми зовнішньої політики країн СНД
Викладач (-і)	Дерев'янку Сергій Миронович
Контактний телефон викладача	+38(034)259-61-46
Е-mail викладача	serhii.derevianko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2.Цикл професійної підготовки 2.2. Вибіркові дисципліни 2.2.2. Дисципліни вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=183&id_cou=1334
Консультації	Упродовж вивчення курсу щосереди з 14.00 до 16.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн СНД” є складовою освітньої програми підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем. Пропонований курс спрямований на системне формування розуміння основних елементів зовнішньої політики держав, структури міждержавних відносин на пострадянському просторі. Особлива увага приділяється виявленню зв'язку між державотворчими процесами в країнах, що входять до СНД, та реалізацією їх зовнішньополітичних курсів, інтеграційним та відцентровим процесам на пострадянському просторі. Аналізуються національні інтереси України у цьому регіоні та особливості їх реалізації як на дво- так і багатосторонній основі.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу : вивчення концептуальних засад і актуальних проблем зовнішньої політики країн СНД, їх зовнішньополітичної діяльності, спрямованої на реалізацію їх національних інтересів у міжнародних відносинах, а також висвітлення основних тенденцій і особливостей взаємодії країн, що входять до СНД, між собою та з третіми державами, зокрема Україною.</p> <p>Для оволодіння навчальною дисципліною вивчаються на матеріалі міжнародних відносин на пострадянському просторі базові поняття та концепції зовнішньої політики країн, регіональних систем та раціоналізації, інтеграції та фрагментації.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Інтегральна компетентність</p> <p>Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p> <p>СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей</p>	

розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Результати навчання

ПР01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПР 03. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.

ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	14
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
перший	Політологія	перший	вибірковий

Тематика курсу

Тема 1. Пострадянський простір : поняття та характерні риси.

Тема 2. Моделі регіональної інтеграції на пострадянському просторі.

Тема 3. СНД в контексті міжнародних відносин пострадянських держав.

Тема 4. Україна та СНД.

Тема 5. Зовнішня політика Російської Федерації в 90 рр. XX – на початку XXI ст.

Тема 6. Зовнішня політика Республіки Білорусь в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 7. Зовнішня політика Республіки Молдова в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 8. Зовнішня політика Азербайджанської Республіки в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 9. Зовнішня політика Республіки Вірменія в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 10. Зовнішня політика Республіки Грузія в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 11. Зовнішня політика Республіки Казахстан в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 12. Зовнішня політика Республіки Туркменістан в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 13. Зовнішня політика Республіки Узбекистан в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 15. Зовнішня політика Киргизької Республіки в 90 рр. XX – XXI ст.

Тема 15. Зовнішня політика Республіки Таджикистан в 90 рр. XX – XXI ст.

Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 60 балів (три оцінки на семи семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи/тестування – 20 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення аналітичної записки з обраної проблеми – 20 балів (з них 15 балів – за текст, 5 балів – за представлення) Загальна кількість – 100 балів.
Вимоги до письмової роботи	Виконання письмової роботи / тестування передбачає: 1) повторення магістрантами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи / тестування передбачає виконання магістрантами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 4 бали; – вміння структурувати основні явища та елементи – 7 балів; – знання теоретичних засад геополітики, конкретних проблем зовнішньої політики країн СНД – 9 балів; Загальна кількість – 20 балів.
Семінарські заняття	Відповідь магістранта на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Магістрант допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – залік) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни.

7. Політика курсу

Політика вивчення навчальної дисципліни “Актуальні проблеми зовнішньої політики країн СНД” передбачає набуття магістрантами визначених компетентностей через: аудиторну (лекції, семінарські та практичні заняття) та позааудиторну роботу (самостійне опрацювання окремих тем, підготовка до семінарських занять, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, використання можливостей системи дистанційного навчання, виробнича практика). У випадку відсутності магістранта на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для консультацій викладача,

відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00 – 16.00 год.

У випадку встановлення вияву академічної недобросовісності викладач пропонує магістрантові повторно виконати передбачений навчальною програмою курсу вид роботи.

8. Рекомендована література

Джерела

Бжезінський Збігнев. Велика шахівниця = The Grand Chessboard : Американська першість та її стратегічні імперативи; 3 англ. пер. О. Фешовець. Львів; Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с.

Киссинджер Г. Дипломатія; [науч. ред. А. А. Сидоров ; пер. с англ. В. В. Львова ; послесл. Г. А. Арбатова]. Москва : Ладомир, 1997. 84 с.

Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій? / Реферативний переклад з англ. О. Сича. *Філософська і соціологічна думка*. 1996. № 1-2. С. 9–29.

Хаусхофер К. Континентальний блок: Берлін-Москва-Токио. URL : <http://istfak.org.ua/load/2-1-0-43>.

Фукуяма Френсіс. Політичний порядок і політичний занепад. *День*: щоденна укр. газета. Київ, 2014. 9 вересня (№ 166). С. 9.

Підручники та навчальні посібники

Андрущенко С. В. Геополітична геометрія США – ЄС – Росія – Україна. *Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць*. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 2009. Вип. 86. Ч. 2. С. 113–119.

Гайдуков Л. Ф., Кремень В. Г., Губерський Л. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки) : Підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001. 621 с.

Геополітика : енциклопедія : навч. посібник / За ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. Рек. МОН. Київ : Знання України, 2013. 919 с.

Дорошко М. С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, 2011. 228 с.

Дорошко М. С., Шпакова Н. В. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 204 с.

Історія міжнародних відносин та зовнішньої політики ХХ - початок ХХІ ст. : Навч. посіб. / В. Ф. Салабай, І. Д. Дудко, М. В. Борисенко, М. Б. Чуб ; МОНУ ; Київський нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ : КНЕУ, 2006. 368 с.

Країни Співдружності Незалежних Держав у сучасних міжнародних відносинах: навчально-методичний комплекс / Плевако І. Г. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. 232 с.

Кудряченко А. І., Рудич Ф. М., Храмов В. О. Геополітика : Підручник. Київ : МАУП, 2004. 296 с.

Політична географія і геополітика : навч. посібник / За ред. Б. П. Яценка. Рек. МОН. Київ : Либідь, 2007. 255 с.

Сардачук П. Д., Сагайдак О. П. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах (кінець ХХ – початок ХХІ століть) : навч.-ловід. посіб. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 328 с.

Словарь-справочник понятий и определенных модельного законодательства для государств-участников Содружества Независимых Государств / [под общ. ред. С. М. Миронова]. Москва : Издание Совета Федерации, 2006. 527 с.

Україна в міжнародних організаціях : навч. посіб. / за ред. Ю. І. Макара. Рек. МОН. Чернівці : Прут, 2009. 880 с.

Чекаленко Л. Зовнішня політика України : підручник. Рек. МОН, 2-е вид., доп. і оновл. Київ : "LAT&K", 2015. 477 с.

Монографії та статті

Гальчинський А. С. Україна на перехресті геополітичних інтересів. Київ : Знання України, 2002. 178 с.

Гарат Р. М. Військово-політична інтеграція Співдружності Незалежних Держав у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. : політико-інституційні аспекти : монографія; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Чернівці : ЧНУ, 2012. 480 с.

Горбатенко В. Політичне прогнозування: теорія, методологія і практика. Київ : Генеза, 2006. 400 с.

Дерев'янку С. М. Обмеження політичних прав громадян в умовах воєнного стану: політико-правові підстави. *Держава і право: зб. наук. пр. Серія. Політичні науки*. Вип. 93 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юрид. думка», 2019. С. 26–38.

Дерев'янку С. М. Про використання в антикорупційному законодавстві України норм модельного закону СНД щодо референдних правовідносин. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2008. № 18. С. 119–128.

Дерев'янку С. М. Про використання у законодавстві України про референдуми модельних законодавчих актів СНД. *Запорізькі правові читання : тези доп. щорічної Міжнар. наук.-практ. конф.* (Запоріжжя, 17-18.05.2007 р.). Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2007. С. 82–86.

Дідик О. “Велика шахівниця” Збігнева Бжезінського та геополітичні орієнтири європейської України. *Українознавство : наук., гром.-політ., культ.-мист., релігійно-філософ., пед. журнал / М-во освіти і науки, молоді та спорту України ; Нац. н.-д. ін-т українознавства та всесвітньої історії*. Київ, 2013. № 1 (46). С. 248–254. № 2 (47). С. 136–141.

Дністрянський М. Україна в політико-географічному вимірі. Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2000. 310 с.

Ісакова Г. Політичні процеси на пострадянському просторі: тенденції, протиріччя, перспективи. *Політичний менеджмент*. 2007. № 3. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9052/13-Isakova.pdf?sequence=1>

Камінська Т. В. Особливості міжнародної економічної інтеграції на сучасному етапі глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4547/87.pdf>

Кондратенко О. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації : Монографія. Київ : ВПЦ Київський університет, 2017. 607 с.

Матвієнко В., Ковтун О. Особливості інтеграції пострадянських держав в економічній. *Віче*. 2010. № 12. URL : <http://veche.kiev.ua/journal/2060/>

Мельничук І. М. Інтеграційні проекти Російської Федерації на пострадянському просторі. Чернівці : Вид-во ЧНУ імені Ю. Федьковича, 2015. 400 с.

Мельничук І. Концепт "пострадянський простір" у сучасному політологічному дискурсі. *Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]*. 2014. № 7. С. 173–182. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_7_17

Михальченко М. Україна як нова історична реальність : запасний гравець Європи / НАНУ; Ін-т політич. і етнонаціон. досліджень. Дрогобич; Київ : Відродження, 2004. 488 с.

Моисеев Е. Правовой статус Содружества Независимых Государств. Москва : Юристъ, 1995. 176 с.

Никитина Ю. Постсоветское пространство: проблемы регионального сотрудничества в сфере безопасности. URL : <http://www.mgimo.ru/news/experts/document184955.phtml>

Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : *монографія* / за ред. к. іст. наук, доц. А. Г. Бульвінського. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. 288 с.

Пустогоаров В. Международно–правовой статус Содружества Независимых Государств. *Государство и право*. 1993. № 2. С.27–36.

Світова гібридна війна : український фронт : Монографія , За заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с. URL : [file:///C:/Users/asua/AppData/Local/Temp/Rar\\$DI00.407/HW_druk_fin+site_changed.pdf](file:///C:/Users/asua/AppData/Local/Temp/Rar$DI00.407/HW_druk_fin+site_changed.pdf)

Солонінко К. С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти. *Вісник ЖДТУ*. 2010. №4 (54). URL : <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5645/68.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Україна в сучасному геополітичному просторі : теоретичний та прикладний аспекти : Монографія / МАУП; Ін-тут політ. і етнонаціональних досліджень НАНУ; За ред. Ф. М. Рудича; Авт.: Р. В. Балабан, О. П. Дергачов та ін. Київ : МАУП, 2002. 488 с.

Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії : національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський та ін. ; Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ : НАН України, 2016. 284 с. URL : http://ipiend.gov.ua/img/monograph/file/civilization_Ukraine_site_210.pdf

Шумілов А. Проблеми визначення правової природи СНД. *Право України*. 2002. № 7.

Інтернет-ресурси

Межпарламентская Ассамблея государств – участников Содружества Независимых Государств : Официальный web-сайт URL : <http://www.iacis.ru>

Міністерство закордонних справ України [Офіц. веб-сайт]. URL : <http://mfa.gov.ua/ua>

Офіційний сайт недержавного аналітичного центру – Фонд демократичних ініціатив імені Ілька Кучеріва. URL : <https://dif.org.ua/article/pidsumki-2018-gromadska-dumka>

Офіційний сайт недержавного аналітичного центру – Центру Разумкова. URL : <http://www.razumkov.org.ua>

Викладач _____ С .М. Дерев'янку